



Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus Oulussa

- Oulun kaupungille on tärkeää, että asukkaat voivat hyvin ja heillä on mahdollisuus elää terveellistä ja turvallista elämää. **Oulun arvot** kaupunkistrategiassa 2030 ovat **rohkeus, reiluus ja vastuullisuus**. Yksi tärkeä painopistealue on **tasa-arvo ja yhdenvertaisuuden suunnitelmallinen edistäminen**, johon myös **lainsäädäntö velvoittaa**. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden suunnittelu on jatkuvaa ja kaikkia kuntalaisia koskevaa hyvinvoinnin edistämistyötä. Oulu on kuntatasa-arvoa edistävä ja nostaa esiin moninaisuutta ja eri sukupuolten sekä vähemmistöryhmien kokemuksia palveluista. Olennaista on vastata puuttua haasteisiin, joita näihin liittyy.
- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tarkoitus on toimia työvälineenä kehitettäessä kaupungin palveluja ja toimintaa koskevaa yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Oulun kaupunki on valinnut, että jokainen toimiala saa asettaa omat tavoitteensa, joiden avulla tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta pyritään edistämään. Tämä mahdollistaa konkreettisten toimien asettamisen sekä huomioi toimialojen palvelumuodot. Toimenpiteet epäkohtien puuttumiseen ja hyvän vaalimiseen useimmiten arkipäivän kohtaamisessa esiin tulevia käytännöllisiä tekoja. Yhtäläiset oikeudet ja mahdollisuudet koskevat kaikkia kaupungin asukkaita taustoista ja lähtökohdista riippumatta. Toimialakohtaiset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat rakentuvat **1) arvioinnista, 2) tavoitteista, 3) toimenpiteistä ja 4) seurannasta**.

Käsitteet

- **Tasa-arvo** tarkoittaa sukupuolten välistä tasa-arvoa, joka käsittää myös sukupuoli-identiteetin eli kunkin oman kokemuksen sukupuolestaan sekä sukupuolen ilmaisun eli sukupuolen tuomisen esiin pukeutumisella, käytöksellä tai muulla vastaavalla tavalla.
- **Yhdenvertaisuus** tarkoittaa ihmisten samanarvoisen ja oikeudenmukaisen kohtelun takaamista riippumatta henkilön iästä, alkuperästä, kansalaisuudesta, kielestä, uskonnosta, vakaumuksesta, mielipiteestä, poliittisesta toiminnasta, perhesuhteista, terveydentilasta, vammaisuudesta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus varhaiskasvatuksessa

- **1.6.2023** alkaen varhaiskasvatusta on velvoittanut **toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu**
- Velvoite koskee myös varhaiskasvatuksen yhteydessä järjestettävää esiopetusta
- Toiminnallista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelua määrittelee **kaksi eri lakia**: Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) ja Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)
- Varhaiskasvatuksessa **tasa-arvolla** tarkoitetaan huomion kiinnittämistä siihen, että sukupuoli ei aseta lapsia tai aikuisia eriarvoiseen asemaan varhaiskasvatuksen arjessa
- Varhaiskasvatuksessa **yhdenvertaisuus** tarkoittaa huomion kiinnittämistä siihen, että ihmisten eri ominaisuudet, kuten ihonväri, uskonto tai terveydentila, eivät aseta lapsia tai aikuisia eriarvoiseen asemaan
- Toiminnallista tasa-arvosuunnittelua ja toiminnallista yhdenvertaisuussuunnittelua voi tehdä yhdessä tai erikseen, kunhan pitää **molemmat näkökulmat** mukana suunnitteluprosessissa
- Prosessi tulee kytkeä muuhun varhaiskasvatuksen **pedagogiseen suunnitteluun**
- Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu on **jatkuva prosessi**, jota tehdään **systemaattisesti** seurantaa ja arviointia **kehittäen ja arvioiden**

Toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma

- Toimipaikkakohtainen
- Tehdään vähintään kolmen vuoden välein
- Tarkastellaan varhaiskasvatuksen toimintaa sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta
- Suunnitelma laaditaan yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa
- Kolme lain vaatimaa vaihetta: selvitys, kehittäminen, arviointi
- Kiinnitetään huomiota varsinkin vuorovaikutukseen, ohjaukseen, lasten osallisuuteen, materiaaleihin, huoltajien kohtaamiseen sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen

Toiminnallinen yhdenvertaisuussuunnitelma

- Toimipaikkakohtainen
- Miten toiminta vaikuttaa eri ihmisryhmiin, miten yhdenvertaisuus toteutuu omassa toiminnassa ja millaisia toimenpiteitä toimipaikassa yhdenvertaisuuden toteutumiseksi tehdään
- Laaditaan yhdessä henkilöstön kanssa ja lapsilla sekä huoltajilla tulee olla mahdollisuus tulla kuulluksi
- Tulisi sisältää ainakin suunnittelu- ja arviointiprosessien kuvauksen, valitut kehittämistoimenpiteet ja toimenpiteiden seurannan
- Kiinnitetään huomiota siihen, miten eri ominaisuudet, kuten esimerkiksi ikä, ihonväri, kieli, katsomus, perhesuhteet tai vammaisuus vaikuttavat lasten mahdollisuuksiin toimia varhaiskasvatuksessa ja kokea osallisuutta siinä
- Laki ei määritä päivitystiheyttä, mutta esim. kolme vuotta on sopiva aika uudelle arvioinnille

Välkkylän tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman prosessin käynnistäminen

- Käynnistimme tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma prosessin esihenkilön johdolla koko talon kehittämisspäivänä keväällä 2024. Kävimme läpi mm. Suunnitelman tarkoitusta ja aikataulua.
- Jokainen työntekijä sai tehtäväkseen tutustua tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan, joka löytyi Oulun kaupungin sivuilta.
- Koko talon viikko palaverissa alkuvuodesta 2025 kävimme läpi **prosessin vastuuhenkilöt**, jotka huolehtivat mm. Suunnitelman etenemisestä, aikataulusta ja ohjeistuksesta.
- Suunnitelmaan laatimiseen osallistuvat **koko henkilökunta, lapset sekä huoltajat**.
- Suunnitelma sisältää seuraavat vaiheet: **1. Nykytilan arviointi, 2. Tavoitteet, 3. Toimenpiteet ja 4. Seuranta**.
- Vastuuhenkilöt laativat henkilökunnalle selkeän kirjallisen ohjeistuksen, mm. Eri vaiheiden toteutuksesta ja aikataulusta.
- **Välkkylän Teamsiin** on tehty oma kanava, nimeltään **Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma**, josta kirjallinen ohjeistus löytyy. Teamsiin on myös tarkoitus koota koko prosessin materiaalia, jotta ne löytyvät helposti.
- Ohjeistusta käydään läpi myös koko talon viikko palaverissa sekä säännöllisin väliajoin koko prosessin etenemistä.

Nykytilan arviointi (Henkilökunta)

Jokainen tiimi sai tehtäväksi valita tasa-arvo- ja yhden [vertaisuusteoista 3 kohtaa, jotka heidän mielestään toteutuu päiväkodissa parhaiten](https://maailmankoulu.fi/wp-content/uploads/2021/01/Tasa-arvokompassi-VAKA.pdf) ja 3 kohtaa, jotka eivät toteudu tai vaatii kehittämistä (<https://maailmankoulu.fi/wp-content/uploads/2021/01/Tasa-arvokompassi-VAKA.pdf>).

Toteutuu parhaiten:

Henkilökunta kohtaa lapset yksilöinä ja kannustaa lapsia leikkimään monipuolisesti erilaisia leikkejä riippumatta lapsen sukupuolesta tai muista ominaisuuksista, mm.

- Lasten kiinnostuksen kohteet ohjaavat leikkiin
- Kaikille lapsille on tarjolla samat leikit

Henkilökunta kannustaa ja jakaa lapsia leikkimään myös niiden kanssa, jonka kanssa lapsi ei tyypillisesti leiki. Lapsia ei jaeta perustelematta leikkeihin tai ryhmiin sukupuolen, toimintakyvyn tai muiden ominaisuuksien perusteella, mm.

- Vaihdeltaan leikkikavereita "Peikon leikkikerhon" avulla

Henkilökunta kannustaa ja kehuu lapsia monipuolisesti ja tasa-arvoisesti riippumatta lasten sukupuolesta, iästä tai muusta ominaisuudesta, mm.

- Henkilökunnalle jokainen lapsi on samanarvoinen
- Positiivinen kasvatus on läsnä joka päivä

Nykytilan arviointi (Henkilökunta) 2. sivu

Kehitettävää:

Henkilökunta huomioi leikkien ja leikkikavereiden valinnassa lasten monikielisyyden. Kielen opettelu alkuvaiheessa olevat ja kielen kehitykseen liittyvää tukea tarvitsevat saavat leikeissä toisilta lapsilta mallia kielen käyttöön, mm.

- Huolenaihetta on ilmennyt siitä, kun saman kieliset lapset ryhmittyvät lasten omasta tahdosta ja käyttävät pelkästään englannin kieltä

Henkilökunta tutustuu lasten kanssa moninaisiin ihmisryhmiin, kieliin ja kulttuureihin leikkien, pelien, musiikin ja perheiden kanssa tehdyn yhteistyön avulla. Lasten katsomuksiin, uskontoihin ja niihin liittyviin perinteisiin tutustutaan esimerkiksi erilaisia juhlia ja tapahtumia viettämällä, mm.

- Ainakin pienten ryhmässä jäänyt vähemmälle
- Perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä voisi nostaa enemmän esille

Nykytilan arviointi (Lapset)

Jokainen tiimi kyseli päiväpiirin aikana lasten mielipiteitä siitä, mitkä leikit päiväkodissa ovat kivoja (sisällä ja ulkona), mikä päiväkodissa on tylsää sekä mitä he toivoisivat päiväkotiin. Kyselyssä käytettiin apuna myös kuvia. Pienten lasten kohdalla arviointi tehtiin aikuisten havaintojen perusteella. Lasten mielipiteet olivat vaihtelevia ja niissä näkyi heidän mielenkiintonsa kohteet.

Kivoja leikkejä sisällä:

- Jumppasali, vapaa liikkuminen, tanssiminen, roolileikit, legot, autot, barbit, kotileikki, majaleikki, kissaleikki, pelit, askartelu, piirtäminen ja muovailu

Kivoja leikkejä ulkona:

- Pyöräily, potkulaudat, kiipeily, liukumäki, hiekkaleikit, autoleikki, puuhippas, maa on laavaa, lakaisukoneleikki, monster high ja kissaleikki

Mikä päiväkodissa on tylsää:

- Lelujen siivoaminen, lepohetki, palapelit, askartelu, vessassa käyminen, käsienpesu, ei mikään

Mitä toivoisit päiväkotiin:

- Enemmän keinoja ja liukumäkiä, ryhmä hau leikkejä, saisi ajaa omalla pyörällä, enemmän piirustuspaperia, ötökkäleikkejä, prinsessaleikkejä, trampoliini, lisää pelejä, enemmän askartelua, autorata, nukeille sänkyjä, pääsisi joka päivä jumppasaliin, enemmän oman lelun päiviä ja aina saa valita itse leikkikaverin

Nykytilan arviointi (Huoltajat)

Huoltajille lähetettiin eVakan kautta Webropolilla tehty kysely, miten he kokevat tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuneen päiväkodissa. Kysely sisälsi avoimia kysymyksiä, joihin vastattiin anonymisti. Kysely toteutettiin suomeksi ja englanniksi. Kyselyn vastauksien perusteella henkilöstö mm.

- Ottaa jokaisen perheen ja lapsen lämmöllä vastaan sekä kohtelee kaikkia kunnioittavasti ja oikeudenmukaisesti
- Järjestää teemaviikkoja, vanhempainiltoja, juhlia ja läheisten päiviä, joissa huomioidaan jokainen lapsi ja perhe
- Vahvistaa hyväksyvää ilmapiiriä sanoilla ja teoilla
- Huolehtii turvallisuudesta puuttumalla ristiriitatilanteisiin, asettamalla rajoja sekä opettamalla tunnetaitoja
- Kertoo lapsen kuulumiset rehellisesti ja tarvittaessa myös englanniksi
- Ottaa toiminnassa huomioon lasten mielenkiinnon kohteet ja ideat

Kyselyn vastauksien perusteella päiväkodilta toivotaan mm.

- Viestinnän olevan tasa-arvoisempaa monimuotoisten perheiden kohdalla
- Henkilöstön kouluttautumista kohtaamaan paremmin monimuotoiset perheet ja ottamaan heidät huomioon päiväkodin toiminnassa

Tavoitteet

- Huomioidaan leikkien ja leikkikavereiden valinnoissa monikielisyys, jotta lasten kielitaito kehittyisi mallioppimisen avulla
- Tutustutaan lasten kanssa moninaisiin ihmisryhmiin, kieliin ja kulttuureihin perheiden kanssa tehdyn yhteistyön avulla
- Kannustetaan lapsia näkemään positiivisessa valossa kaikenlaisia toimintoja, joita tehdään yhdessä ryhmässä leikkien ja oppien
- Huomioidaan uuden asian oppimisessa, esim. Kuivaksi opettelussa lapsen yksilöllisyys
- Pyritään toteuttamaan lasten toiveita mahdollisuuksien mukaan, mm. Enemmän oman lelun päiviä sekä tekemään uusia hankintoja leluihin ja peleihin
- Huolehditaan, että päiväkodin viestintä huoltajille on tasa-arvoista
- Henkilöstö perehtyy paremmin kohtaamaan monimuotoiset perheet ja ottaa heidät huomioon päiväkodin toiminnassa

Toimenpiteet

- Jaetaan lapsia pienryhmiin huomioiden tasapuolinen kielijakauma
- Tutustutaan ryhmässä olevien lasten kulttuureihin tasapuolisesti eri oppimisen alueita hyödyntäen ja perheiden kanssa yhteistyö huomioiden
- Aikuiset sanoittavat ja mallintavat asioita positiivisuuden kautta arjessa
- Lapsen toiveita kuunnellaan ja toteutetaan sekä hankintoja tehdään taloustilanne huomioiden
- Huolehditaan, että päiväkodin viestintä huoltajille on tasa-arvoista
- Henkilöstö huomioi jokaisen lapsen ja perheen yksilöllisesti, esim. Keskustelujen kautta

Seuranta

-
- Käydään läpi kevään 2027 aikana

Lähteet

- Oulun kaupunki 2025. Oulun kaupungin [toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2022-2026](https://www.ouka.fi/media/472/download). <https://www.ouka.fi/media/472/download>
- Opetushallitus 2025. Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/toiminnallinen-tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuussuunnitelma>
- Rauhankasvatusinstituutti 2020. Tasa-arvokompassi – työkalu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön varhaiskasvatuksessa. <https://maailmankoulu.fi/wp-content/uploads/2021/01/Tasa-arvokompassi-VAKA.pdf>